

Viđenje Miroslava Krležę okom prijatelja

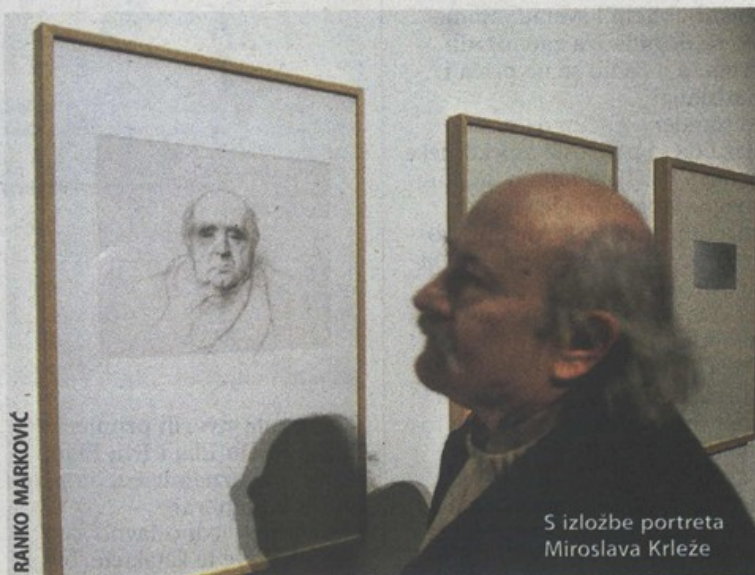
IZLOŽBA: U palači HAZU predstavljeno pet portreta Miroslava Krležę koje je naslikao Josip Vaništa

Neven SVILAR
neven.svilar@vjesnik.hr

ZAGREB - Pet portreta Miroslava Krležę koje je u razdoblju od 1972. do 1981. godine naslikao Josip Vaništa, bliski Krležin prijatelj, izloženi su od četvrtka u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti, u sklopu prisjećanja na velikoga hrvatskog književnika, čija se 30. obljetnica smrti obilježava posljednjih nekoliko tjedana. Pet Krležinih portreta predstavili su akademici Zvonko Kusić, Tonko Maroević i Krešimir Nemeć.

Kako je rekao akademik Kusić, Josip Vaništa bio je Krležin prijatelj sve do književnikove smrti 1981. i posljednji slikar kojemu je Krleža pozirao: »Iako su bili posve drugačijih osobnosti i temperamenata, Miroslav Krleža i Josip Vaništa, ta dva velikana hrvatske kulture dvadesetog stoljeća, uspostavili su izrazito blizak odnos, gdje se Krleža povjeravao Vaništi kao nikomu u to vrijeme.«

Akademik Tonko Maroević dodao je da je oduvijek smatrao, iako sam nikada nije pripadao među krležijance, da je Miroslav

RANKO MARKOVIĆ

S izložbe portreta Miroslava Krležę

Krleža autor nekih od najvećih djela hrvatske književnosti, koja se mogu nazvati i genijalnim. »Intimno prijateljstvo dvojice po svemu različitih umjetnika, jednog punog baroknog preobila i narcisoidnog suviška, a drugog okrenutog minimalizmu i redukciji, rezultiralo je ovim sjajnim zapisima i crtežima, viđenjem Krležę koje je ljudskije, intimnije i neposrednije od svih drugih portreta Krležę iz tog perioda piščeva života«, kazao je akademik Tonko Maroević.

»Vaništa je u Krleži prepoznao svjedoka vremena, a povezala ih je strast za ambijentom i sjevernom provincijom. Portreti govore o životu i smrti, iako postoji velika razlika među njima, po-

sebno između onog službenog, formalnog, koji je trebao biti korišten za ediciju Pet stoljeća hrvatske književnosti, pa do onog najintimnijeg, kada Krleža kojem se približava kraj drži u očaju glavu u rukama, što je neobičan rad u kontekstu Vaniština opusa«, dodao je Maroević govoreći o izloženim portretima, među kojima je i onaj s Krležom na bolesničkoj postelji iz 1981. godine, posljednji portret živog Krležę.

Akademik Krešimir Nemeć govorio je o mitu o Krleži koji se razvio još za njegova života, a kojem je pogodio i sam Krleža, ali i o Krležinoj osobnosti koja trideset godina nakon piščeve smrti izaziva radikalne

polarizacije i opredjeljenja za ili protiv.

Nemeć je kazao i kako se i danas Krleža postavlja kao mjerilo stvari, intelektualni putokaz prema kojemu se sve određuje. Podsjetio je da je Krleža bio strasni polemik koji je otvarao fronte na sve strane, te da zato ni danas nema ravnodušnih prema njemu. Zašto je to tako - retorički je zapitao Nemeć i odgovorio da je razlog tomu što je Krleža »taknuo u gnojne rane, neuralgične točke naše povijesti, razorio mnoge mitove i postavio povijesne dijagnoze«.

Također je ocijenio da se odnos Krležę i Vaništa ne uklapa u stereotipe. Oni su bili antipodi - s jedne strane Krležina kreativnost, bogatstvo i eksplozivna retorika a s druge strane Vaniština samozatajnost, disciplina i minimalizam. Vaništa nije bio Krležin ideološki istomišljenik, na Gvozdu je dolazio ljudski slušati i možda je zato taj odnos bio specifičan, kazao je Nemeć, istaknuvši kako je Vaništa bio osoba od velikog Krležina povjerenja. »Akademija je imala izvanrednu skupštinu neposredno prije referendumu o ulasku u EU. Posljednja takva izvanredna skupština bila je 1948. godine na zahtjev potpredsjednika Akademije Miroslava Krležę, na kojoj je zaključeno kako se treba dati podrška Josipu Brozu u njegovu raskidu sa Staljinom«, rekao je Nemeć. Autor likovnog postava izložbe je Nenad Fabijanić.